

امتیازات ویژه زیارت ناحیه مقدسه

۱ - زیارت ناحیه مقدسه، تنها مقتل مأثور است

معنای مقتل: مقتل، اسم مکان از قتل و در اصل به معنای مکان قتل است، ولی در اصطلاح به معنای «شرح حال و نحوه کشته شدن» یا «شهادت نامه» است و اختصاص به امام حسین دارد. کسانی که شرح حال و نحوه کشته شدن و شهادت امام حسین را نوشته اند، مقتل نویس هستند.

معنای مأثور: مأثور، اسم مفعول از ماده «اثر» و در اصل به معنای «نقل شده» یا «منقول» و «مروی»^۱ است، و در اصطلاح علم درایت الحدیث به معنای حدیثی است که از معصوم نقل و ماندگار شده است.^۲

نتیجه: مقتل مأثور یعنی که «شهادت نامه امام حسین از زبان معصوم».

مقتل مأثور از مقتل غیرمأثور بیشتر ارزش دارد؛ چه به لحاظ اطمینان به گوینده و اطمینان از صحت مطالب و چه به لحاظ تبعیت از معصوم.

حرف صحیح و خوب را اگر غیر معصوم هم بزند، از معصوم بهتر پذیرفته می شود، زیرا اطمینان به او بیشتر است. اگرین مقتل معصوم و مقتل غیرمعصوم تفاوت و یا تعارضی دیده شود، کدام ترجیح دارد؟ بدیهی است کلام معصوم و مقتل مأثور ترجیح دارد. پس در هر حال مقتل مأثور حجیت و ترجیح دارد و تا مقتل مأثور هست، نباید سراغ مقاتل دیگر رفت. ما که خود را ولایتی و ملزم به تبعیت از معصوم می دانیم، نباید سراغ بقیه مقاتل برویم.

دو نکته مهمتر

زیارت ناحیه مقدسه، فقط مقتل نیست، بلکه علاوه بر مقتل، زیارت نامه جامعی است که شناخت های گوناگونی به انسان می دهد.

زیارت ناحیه مقدسه، از امام زمان است. ما که عاشق و منتظر ایشان هستیم، کلام ایشان نیز جذابیت بیشتری برایشان دارد.

۲ - زیارت ناحیه مقدسه، از امام زمان، حضرت حجت است

یکی از نکات مهم و قابل توجه این است که همه امامان نور واحدند و ما از همه آنها پیروی می کنیم، ولی تبعیت از امام زمان برای ما حکم خاصی دارد. ما همه انبیاء و اولیاء را قبول داریم و تمامی آنها را حجت روی زمین می دانیم. اما فلسفه تکرار نبوت و امامت و مرجعیت، حجت زنده است؛ چرا که تطبیق کلیات دین با شرایط زمانی و مکانی در قلمرو حجت زنده است. از اینرو هر حجتی که وفات کند، شخص دیگری می آید و باید از حجت زنده، پیروی کنیم. ما الآن از همه امامان تبعیت می کنیم (دقت بفرمائید) از روایات همه ائمه پیروی می کنیم. روایت از امام علی بن ابیطالب باشد یا امام دوازدهم، فرقی نمی کند، می گوئیم حجت است. اما از نظر عملی در این زمان از چه کسی تبعیت می کنیم؟ فقط از امام زنده. مثلاً اگر کسی در زمان امام رضا زندگی می کرد، باید از ایشان تبعیت می کرد؛ چرا که ایشان حجت روی زمین بودند. به همین جهت قرآن کریم فرموده است: «یوم ندعو کل اناس بامامهم» و در دلیل این آیه شریفه روایت داریم که یعنی امام عصر خویش.

پس همه امامان را قبول داریم و از همه آنان پیروی می کنیم، ولی آن کس که زنده است برای ما اهمیت ویژه ای دارد و حجت زمان بوده و لازم است پروانه وار گرد او بچرخیم و «همره نور» گردیم.

حال با توجه به این نکته، می رویم سراغ امتیازات زیارت ناحیه مقدسه.

زیارت ناحیه مقدسه از امام زمان (عج) است و این ویژگی و امتیاز را دارد که با خواندن آن، تبعیت از امام زمان نیز نموده ایم. اگر زیارت ناحیه مقدسه را می خوانیم، با يك تیر چند نشانه می رویم:

* از نقاط مشترك زیارت عاشورا و زیارت ناحیه مقدسه بهره می گیریم و علاوه بر آن، همره حجت می شویم.

* وقتی زیارت ناحیه مقدسه می خوانیم، خودمان را پشت سر امام زمان قرار می دهیم که به سوی حرم امام حسین (علیه السلام) رفته، پای مبارکش را از پله های باب القبله پائین می گذارد، ما هم «همره نور» شده و با دلی سرشار از عشق و محبت و شور و اشک با معرفت، قدم به قدم پشت سر ایشان حرکت می کنیم. امام زمان در ایوان طلا، در آستانه حرم رو به ضریح ایستاده و اذن دخول می خواند، ما نیز هم آوای او شده، همراه با او اذن دخول می خوانیم.

به او اذن داده می شود و با دلی افسرده و چشمان گریان، آرام آرام به سوی ضریح حرکت می کند، او می رود و ما هم به دنبال او!! او زیارت می خواند و ما نیز همره او، زیارت را زمزمه می کنیم.

۱۶ - اساس البلاغه، مصباح المنیر.

۱۷ - در درایت الحدیث، کاظم مدیر شانه چی، ص ۱۲ چنین بیان شده که: «اثر در کتب لغت، مترادف با حدیث دانسته شده است» و لذا مأثور یعنی حدیث شده.

در ایوان طلا، ورد ضحی^(۳) می خوانیم
همره حجّت حقّ، نور و صفا می جوئیم
با دل غمزده از جور و جفا می گرییم
همچو مرغ سحر از حال حسین می نالیم

نامه ماتم شاه شهدا می خوانیم
همدم نای سَمّا، ذکر عزا می خوانیم
همره نور خدا شعر و لا می خوانیم
قصه پر شرر کرب و بلا می خوانیم

یعنی الان اگر کسی زیارت ناحیه مقدّسه بخواند، غیر از این که زیارت امام حسین را می خواند و برای ایشان گریه می کند و دشمنان را لعن می کند و امثال این ها، در زیارت ناحیه مقدّسه این نکته است که دائماً در پرتو انوار قدسیّه صاحب زمان، سیدالشهداء را زیارت می کند.
از اینرو عاشقی همچون سید مرتضی هرگاه به زیارت سید الشهداء می رفت، امام حسین را با زیارت ناحیه مقدّسه، زیارت می کرد.

۳- گستردگی مخاطبین

یکی از ویژگیهای مهم زیارت ناحیه مقدّسه و تفاوت آن با زیارت عاشورا این است که زیارت عاشورا برای خواص شیعیان است؛ بدین معنا که متن آن فقط مورد علاقه عده ای از شیعیان است که تا حدودی فرهنگ عاشورائی پیدا کرده اند. اما زیارت ناحیه مقدّسه برای همه است که سه گروه اند:

أ - خواص از شیعیان (این مورد با زیارت عاشورا مشترك است)

ب - خواص از خواص شیعیان (رده بالاتر از قبلی)

ج - نا آشنایان با فرهنگ عاشورا.

این گروه شامل شیعیان عادی، اهل سنت و غیرمسلمان می شود.

چرا چنین است؟ علت این تفاوت چیست؟ این تفاوت برای این است که زیارت عاشورا بیشتر جنبه لعن و سلام دارد و مجمل می باشد، ولی زیارت ناحیه مقدّسه بیشتر جنبه معرفتی و احساسی دارد و بعلاوه مبین و مفسر است و به عبارت دیگر انسان را در دو بعد «شور» و «معرفت» توأم با هم رشد می دهد.

در زیارت عاشورا، بدون تحریک احساسات و بدون تقویت معرفت، به عده ای لعن می کند و در پایان هم صد لعن دارد. این مسئله برای خواص شیعه که با فرهنگ عاشورائی و محبت های ویژه ابا عبد الله الحسین (علیه السلام) مانوس هستند، هیچ مشکلی ایجاد نمی کند و يك امر طبیعی است.

شاید به همین جهت از زمان امام حسین تا امام باقر زیارت عاشورا در کار نبوده و بعد هم، فقط افراد خاص از آن مطلع بوده و می خواندند.

خواص شیعه، زیارت عاشورا می خوانند و از آن لذت می برند؛ چرا که حبّ حسین (علیه السلام) و بغض به دشمنان اهل بیت در دل آنها وجود دارد. وقتی صد لعن و صد سلام را می گویند، لذت می برند، چنین شیعه ای نمی تواند لعن نکند، از درون می جوشد و لعن می کند و با اینکار دلش را التیام می بخشد.

اما اگر همین زیارت عاشورا را به کسی بدهید که ذهنیت شیعی و جهان بینی عاشورائی را نداشته باشد، نه تنها برایش مفید نیست، بلکه مشکل آفرین هم خواهد بود؛ چرا که او با فرهنگ عاشورائی مانوس نیست، بدون سابقه ذهنی و حتّی با ذهنیت کاملاً متفاوت و یا روشنفکر مآبانه است. با چنین شرائطی و بدون زمینه، يك دفعه می خواهد لعن کند. طبیعی است که برایش سؤال ایجاد می شود و احياناً عکس العمل نشان می دهد.

در حالی که اگر شما زیارت ناحیه مقدّسه را به چنین افرادی بدهید، او برای لعن کردن آماده و برای گریستن مهیا می گردد و ... چرا؟

برای این که زیارت ناحیه مقدّسه، اول انسان را با جهان بینی توحیدی و فضائل انبیاء که توسط خداوند به آنها داده شده، آشنا می کند، سپس امام حسین (علیه السلام) را در ابعاد مختلف معرفی می کند، دودمان گذشته و سابقه او را همراه با عملکرد و فلسفه قیامش تبیین می نماید، چگونگی ناجوانمردی های دشمنان را شرح میدهد و مصائب امام حسین را ترسیم می کند. به هر حال کاری با آدم می کند که دل می شکند و اشک با معرفت از عمق وجود بیرون می ریزد. در این حالت، دیگر سؤال پیش نمی آید که چرا گریه؟ چرا لعن؟ و.....

یعنی زیارت ناحیه مقدّسه فقط گریه و لعن نیست، شناخت و معرفت همراه با تحریک احساسات پاك انسانی است.

بنابراین، اگر بخواهیم امام حسین (علیه السلام) را و عاشورائیان را برای يك نفر، غیر از خواص شیعه (دقت کنید) روی عبارات و کلمات با زیارت عاشورا معرفی کنید، این زیارت مشکل آفرین است، ولی زیارت ناحیه مقدسه واقعاً داروی درمان کننده و شفابخش و محرک است؛ یعنی اگر ابتدا زیارت ناحیه مقدسه را به او بدهید، بدون این که برایش روضه بخوانید، وسط کار خودش به گریه می افتد با این که شیعه هم نیست. خودش آن چنان در درون می شود و شور و عشق پیدا می کند که زبانش به لعن باز می شود. دیگر لازم نیست به او بگوئید لعن بکن و احیاناً او بگوید چرا لعن بکنم و يك علامت سوال جلویش بگذارد. شما ترجمه زیارت ناحیه مقدسه را به او بدهید و بگوئید این را بخوان. وقتی می خواند، آرام آرام بجائی می رسد که بدون روضه خوانی، اشک هایش سراریز می شود.

این وضعیت برای عموم یعنی برای ناآشنایان با فرهنگ عاشورائی است که شامل سه گروه شیعیان معمولی، اهل سنت و غیرمسلمین می شود.

بهرتر از این وضعیت برای خواص شیعیان (گروه اول مذکور)، یعنی همان علاقه مندان به زیارت عاشورا وجود دارد و نیازی به توضیح ندارد.

مهمتر اینست که خواص از خواص شیعیان (گروه دوم مذکور)، یعنی کسانی که حالات عرفانی بیشتری داشته و حوصله زمزمه های طولانی دارند، بیشتر به زیارت ناحیه مقدسه راغب هستند.

زیارت ناحیه مقدسه مقدسه، اشکواره امام زمان (عج) بر جدش ابا عبدالله الحسین (علیه السلام) است و هر کس به کوی عشق و معرفت قدم گذاشته باشد. هم آوای با امام زمان می شود، خود را در پشت سر ایشان در حرم امام حسین (علیه السلام) می بیند و مصائب حسین را یادآور می شود و همگام با ملائکه آسمان و زمین می گیرد.

دوست دارم شمع باشم گوشه ای تنها بسوزم
همره ملوک و ملوک در ماتم عظمًا بسوزم

۴- زیارت ناحیه مقدسه، مفسر معارف اسلامی

یکی از امتیازات ویژه زیارت ناحیه مقدسه، مفسر و مبین بودن آنست. این زیارت، معارف اسلامی و خصوصاً زیارات و بالاخص زیارت عاشورا را تشریح و روشن می نماید. توضیح آن در جلد اول «همره نور» آمده است.

۵- سجع و قافیه زیارت ناحیه مقدسه

علاوه بر محورهای فوق، سجع و قافیه در زیارت ناحیه مقدسه به شکل بسیار بالا و جالبی وجود دارد.

سجع و قافیه، یکی از صنایع بدیع و ظرافت های سخن است که در زیبایی کلام تأثیر فراوان و بسزائی دارد و باعث می شود کلام برای مخاطب دلنشین گردد و بر عمق جان او بنشیند و گرایش قلبی او را به پیام دو چندان کند.

می توان گفت زیبایی سجع و تأثیر معنوی آن، امری فطری است و باعث آرامشی خاص و پذیرشی ویژه در روح مخاطب می گردد. هر سجعی که برخاسته از قریحه ذاتی باشد و از سرچشمه روان و جوشان نشأت گیرد، در نهایت حسن و غایت مطلوبیت است.

لذا این سیره حسنه در کلام حق تعالی و معصومین موج می زند و در زیارت ناحیه مقدسه به صورت چشمگیرتری دیده می شود و به جز چند مورد نادر، تمامی عبارات آن سجع دارد؛ چرا که در این زیارت مرثیه خوان امام زمان می خواهد آنچه را با دیده امامتش دیده برای مردم بازگو نماید و با زبان مرثیه خوانی دلسوخته ادا کند تا داغ جانفرسای این مصیبت بزرگ را بر عمق جانها بنهد و خفتگان را بیدار و بیداران را به خروشی عارفانه و دائمی هدایت کند. امام زمان می خواهد قلوب را به خاطر مصائب حسینی تهییج کند، بگونه ای که دلها شکسته و اشکها روان گردد و بالاخره چنین گوید و عمل کند:

«هر صبح و شام برای عزای حسین شیون می کنم و به جای اشک ریختن، خون می گریم و بخاطر حسرت بر [از دست دادن] تو و تأسف بر مصیبت هائی که تو را گرفتار کرد و از سورش اندوه، [نبودن با تو]، آنقدر غمناک می نالم تا در اثر سوز جانفرسا و غصه جانگناه، جان سپارم.»